

'Voorbij, voorbij, o en voorgoed voorbij'

(J.C. Bloem)

Dood en vergankelijkheid

Een van mijn allereerste schrijfsels over dood en vergankelijkheid, die ik tegen kwam bij 'de grote opruiming'. Dat alles voorbijgaat en we het er nauwelijks meer over hebben. Soms, in gesprekken duikt zo nu en dan het verleden op en deel je dat, vooral met generatie-genoten. Wel draag je in je eigen hart voortdurend mee je geliefden die niet meer bij je zijn.

Dood

Dat is de 'kleine dood', maar die voor jezelf het zwaarste weegt en je bij tijden erg verdrietig maakt en ook weemoedig, om alles wat zo mooi was, om de mensen die zo lief waren en levendig. De 'grote dood' is ook altijd om ons heen. Hij komt tot ons via TV-programma's, geschiedenisboeken. We delen deze 'grote dood' met elkaar, kennen de iconen van het kwaad, Auschwitz, Sobibor, Hiroshima, Dresden, Rotterdam mei 1940. En in deze tijd Syrie, Aleppo, kinderen die dood aanspoelen aan een Grieks strand. Ook dat zit in ons aller hoofd en hart. We dragen het met ons mee en weten er geen raad mee. Is Godsgeloof bestand tegen deze vloedgolf? Zijn de dijken van het evangelie sterk genoeg?

Impressie

Ooit volgde ik in Vught een Klinisch Pastorale Vorming van drie maanden. Ik werkte in die tijd in het Zonnehuis in Beekbergen, een verpleeghuis waar ik nog steeds een enkele keer in kerkdiensten voega. Niet alleen de cursus werd voor mij betaald, ook mijn salaris ging gewoon door plus dat ik een betaalde vervanger mocht zoeken voor de tijd dat ik afwezig was, zegeningen! Maar daar in Vught was in de oorlog een berucht kamp met een fusillade-plaats. Ik ben er eens naar toe gefietst. Onderweg kwam ik een troep soldaten tegen. 'Ik heb een potje met vet, al op de tafel gezet', zongen ze nog steeds (in mijn diensttijd ook al). Verder rijdend door een klein Brabants dorpje, voelde ik heimwee en verwondering dat dit zomaar stilletjes bestaat. Dat het leven op talloze plaatsen onopgemerkt er is, goed is. Wat een contrast met de fusillade-plaats, waar ik liep op het eindeloos lange, rechte pad, waar ook zij gelopen hadden. Ik las alle namen op het monument: 'gefus. In 1944', 20-jarigen, 30-jarigen, een enkele boven de 40. Hun

HERFST

*Schiermonnikoog,
de boottocht vanaf Friesland
duurt ruim een uur,
een veerboot met krijgende meeuwen.
Het dorp is herstellende
van de zomerhoorts.
Ik zie de littekens
van gesloten frites-kramen,
bordjes 'Zimmer frei'
en een uit haar krachten
gegroeide middenstand.
Alles verdwijnt in het
stille sterven van de herfst*

leeftijdgenoten mochten doorgaan, werden vader, grootvader. Zij bleven achter, als een weerhaak in het kleed van de vanzelfsprekendheid. Het was koud en het regende een beetje. Ik reed langs het hotel 'De ijzeren man'. Geen mens te zien. Buiten op het lege terras stapels witte plastic stoelen, druipend van de regen. Binnen brandden schemerlampjes achter de ramen. Ik verlangde naar huis, naar een veilige plek in deze koude, gure wereld, waar alles kan gebeuren en gebeurt.

Het Zonnehuis

In die tijd werkte ik dus als pastor in een verpleeghuis en ook daar kwam ik de dood in allerlei varianten tegen, vaak hele erge. Niet alleen bij al wat oudere mensen, getroffen door een CVA (Cerebraal Vasculair Accident), of in de volksmond een beroerte, maar ook bij jonge mensen met een letterlijk verlamme chronische ziekte. Een van hen, Kees Uyl, altijd in een rolstoel, kon ook haast niet praten. Soms duurde het minuten voordat ik hem begreep. Een ware verlossing als ik eindelijk snapte wat hij wilde zeggen. Van hem heb ik onthouden wat hij als taak en zin zag van zijn leven: 'Lief zijn voor Mariette', een medebewoonster, die op 5-jarige leeftijd door een auto-ongeluk verlamd raakte en kind bleef.

Ik zou een heel boek met levens van deze verpleeghuis-bewoners kunnen vullen, indrukwekkend vaak, hoe zij gingen waar geen weg was. Jan Hilhorst bijvoorbeeld. Hij komt voor in een stukje dat ik schreef na een dag dat ik veel verpleeghuis-ellende had gezien: "We moeten ons geen enkele illusie maken over de afbraak van een mensenleven. Alles kan gebeuren (mevr. v.d. Hel!) en God lijkt niets te verhoeden. Johan Hilhorst, 32 jaar, was student scheikunde, maar door een hersentumor ernstig gehandicapt. De overzichtelijke kaders van een betrekkelijk gewoon menselijk leven breken hier aan alle kanten als de dijken in de watersnood. Het kwaad slaat hard toe en er is nauwelijks verweer. Uw macht God is groot, maar wel van een heel andere orde. Toen Jezus zijn kruis droeg was Uw macht groot".

Contrast-ervaringen

In een verpleeghuis, maar ook daarbuiten staat je verstand geregeld stil. Je krijgt dit niet rond, op geen stukken na. Wel zijn er 'contrast-ervaringen', dat je middenin zo'n verpleeghuis het even erg goed en mooi hebt met elkaar. Zo'n moment herinner ik me toen ons dochtertje Linda in het Zonnehuis werd gedoopt. Dat was nog nooit gebeurd, dus moest er een doopschaal gekocht worden en in een snikhete kerkzaal hebben we gezongen en heeft een collega water gegoten over het hoofdje van haar die dit jaar zelf haar derde kindje in de kerk bracht voor zijn doop. Die zondag was vol licht en warmte en blije gezichten en, het hoogtepunt, toen we als doopouders met de baby bij de uitgang stonden legden verschillende zeer gehandicapte bewoners hun hand op het hoofdje van de dopeling, als een zegen! En zo waren er meer momenten, tijdens een kerkdienst of zanguur die we daar wekelijks hielden. Maar ook het borreluur op de vrijdagmiddag, verzorgd door de dames van de activiteitenbegeleiding. Er werd licht klassieke muziek gedraaid en de bewoners zaten gezellig met familie en vrijwilligers en een paar personeelsleden te borrelen. Midden in de kleine en grote dood zijn wij ook in het leven (Lied 566). Want bij Hem, God, die er is, juist daar waar mensen lijden. Hij houdt de Toekomst open. In contrast-ervaringen proeven wij al iets van die grote Toekomst, Zijn Koninkrijk waar Hij 'alle tranen van de ogen zal afwissen en de dood niet meer zal zijn, noch rouw, noch geklaag zal er meer zijn.' (Openbaring 21,4). Maar is dat geen onmogelijk geloof? Zeker, bij mensen is dat geheel en al onmogelijk, maar niet bij Hem, uit wiens Hand naar de nieuwste schattingen twee biljoen sterrenstelsels, Melkwegen¹ zeg maar, zijn gerold. Daarom is dat citaat van de dichter Bloem: 'Voorbij, voorbij, o en voorgoed voorbij', niet waar, geloven we, hopen we.

Arie van Houwelingen

- 1) De Melkweg is het sterrenstelsel waar wij met onze zon deel van uitmaken. Onze zon is één van de naar schatting honderd duizend miljoen zonnen, sterren die samen 'onze' Melkweg vormen. Van zulke sterrenstelsels, Melkwegen zijn er dus twee biljoen (twee duizend miljard!) stond vanmorgen in *Trouw* (14 okt. JI.) .